

COTTON MALONE RAAKT VERWIKKELD IN EEN
BLOEDIGE STRIJD TUSSEN DRIE LANDEN

STEVE BERRY

HET

THRILLER

WARSCHAU
PROTOCOL

PROLOOG

Maandag 9 augustus 1982
Warschau, Polen
15.45 uur

Janusz Czajkowski wilde wegstaren van het gruwelijke tafereel voor hem, maar hij wist dat wegstaren het alleen maar erger maakte.

Hij was naar de Mokotówgevangenis gebracht met de nadrukkelijke bedoeling om dit te aanschouwen. Het gebouw kende een lange, roemruchte geschiedenis. Het was begin twintigste eeuw door de Russen neergezet en de nazi's hadden er uitvoerig gebruik van gemaakt, evenals de communisten na de oorlog. Sinds 1945 waren leden van de Poolse politieke ondergrondse, intellectuelen en iedereen die als bedreiging voor de Sovjetregering werd gezien hier vastgehouden, gemarteld en geëxecuteerd. Op het hoogtepunt, onder het bewind van Stalin, waren er duizenden opgesloten in de Rakowiecka, zoals de meeste Polen het gevang destijds noemden, verwijzend naar de straat waarin het stond. Al hoorde je soms ook vloekend de Duitse benaming: *Nacht und Nebel*. Een plaats waar mensen spoorloos verdwenen. Velen waren vermoord in de boilerkamer, beneden in de kelder. Officieel waren de wrede daden gestopt na Stalin. Maar de werkelijkheid was anders. Nog decennialang waren dissidenten opgepakt en hierheen gebracht voor een 'ondervraging'.

Zoals de man voor hem.

Middelbare leeftijd, naakt, het lichaam voorover op een hoog bankje van hout, de polsen en enkels vastgebonden aan de met bloed bespatte poten. Een bewaker stond over hem heen gebogen, wijdbeens boven het hoofd, en sloeg de man op zijn blote rug en achterwerk. Ongelofelijk genoeg gaf de gevangene geen kik. De bewaker hield op met geselen

en glipte weg bij de vastgebonden man, waarna hij met een laarszool tegen de zijkant van het hoofd trapte.

De man spuugde speeksel en bloed uit.

Maar nog altijd geen kik.

‘Mensen angst aanjagen is makkelijk,’ zei de lange kerel naast Janusz. ‘Maar angst aanpraten is nog makkelijker.’

De lange man droeg het strenge uniform van een majoor in het Poolse leger. Gemillimeterd haar als een militair, een strakke zwarte snor, keurig bijgepunkt. Hij was ouder dan de rest, gemiddeld qua lichaamsbouw, zij het wel gespierd, en bezat de arrogante persoonlijkheid van iemand die meende overal recht op te hebben, een houding die Janusz maar al te vaak had gezien bij de Rode Bourgeoisie. De ogen waren als donkere diamanten waaruit niets viel af te leiden. Zulke ogen hielden altijd veel meer verborgen dan ze zouden openbaren, en Janusz vroeg zich af hoe lastig het was om dat bedrog vol te houden. Het uniform had een naamlint met DILECKI erop. Verder wist Janusz niets over deze majoor, behalve dat hij door hem was gearresteerd.

‘Om mensen werkelijk angst aan te jagen,’ zei Dilecki, ‘moet een groot deel van het volk overtuigd worden dat er een reëel gevaar bestaat. Dat vergt heel wat werk. Je moet situaties scheppen die mensen kunnen zien en voelen. Er moet bloed vloeien. Terreur worden uitgeoefend. Maar angst aanpraten? Dat is veel eenvoudiger. Je moet alleen degenen die de angst in twijfel trekken het zwijgen opleggen. Zoals deze arme stakker.’

De bewaker begon de naakte man weer te slaan met iets wat op een rijzweep leek, verzawaard met metaal. Er waren rode striemen ontstaan, die inmiddels gingen bloeden. Drie andere bewakers lieten zich niet onbetuigd en deelden ieder nog meer klappen uit.

‘Zoals je ziet,’ merkte Dilecki op, ‘zijn ze voorzichtig. Net genoeg kracht om pijn toe te brengen, maar niet zo hard dat hij bezwijkt. We willen deze man niet dood hebben. Juist het tegendeel. We willen dat deze man praat.’

Hoewel de gevangene duidelijk aan het lijden was, leek hij zijn beulen niet het genoeg te gunnen om dat te weten.

‘Vergeet de nieren niet,’ riep Dilecki.

Een van de bewakers gaf een knik en richtte zijn klappen op dat deel van het lichaam.

‘Die organen zijn uiterst kwetsbaar,’ verduidelijkte Dilecki. ‘Als je ze precies op de juiste manier raakt, hoef je mensen niet eens vast te binden of te knevelen. De pijn is zo ondraaglijk dat ze niet kunnen bewegen of enig geluid maken.’

Janusz hoorde geen spoor emotie in de schelle stem en vroeg zich af hoe iemand zo onmenselijk kon worden. Dilecki was een Pool. De bewakers waren Polen. De gemartelde man was een Pool.

Waanzin.

Het hele land werd door geweld en propaganda bijeengehouden. De vakbeweging Solidarność was uit het niets verrezen en had getracht het communistisch regime te verdrijven, maar acht maanden geleden kreeg Moskou genoeg van alle concessies en kwam het bevel om hard op te treden. Tienduizenden Polen waren, zonder aanklacht, zomaar opeens in de cel gegooid, terwijl tal van anderen werden opgepakt en met bussen het land uit werden gezet. Mensen verdwenen simpelweg. Alle prodemocratische bewegingen werden verboden en hun leiders, onder wie de befaamde Lech Wałęsa, belandden in de gevangenis. De militaire machtsovername verliep snel en gecoördineerd. Soldaten patrouilleerden nu door de straten van elke grote stad. Er was een avondklok ingesteld, de grenzen waren gesloten, net als de vliegvelden, en wegblokkades beperkten de toegang tot de belangrijkste steden. Telefoonlijnen werden doorgesneden of afgeluisterd, brieven onderworpen aan censuur, en lessen op scholen en universiteiten opgeschort.

Er waren zelfs mensen vermoord.

Niemand wist exact hoeveel.

Er was een zesdaagse werkweek afgekondigd. De media, overheidsdiensten, gezondheidszorg, nutsbedrijven, kolenmijnen, havens, spoorwegen en de meeste essentiële fabrieken kwamen onder militaire leiding te staan. Onderdeel van de repressie was een evaluatie van ieders houding jegens het regime. Een nieuwe loyaliteitstest omvatte een document waarin de ondertekenaar beloofde alle activiteiten te staken die de regering als staatsgevaarlijk zou kunnen opvatten. Veel Polen waren op die manier in het net verstrikt geraakt, onder wie Janusz zelf. Blijkbaar waren zijn antwoorden onbevredigend geweest, hoewel hij zijn best had gedaan zo goed mogelijk te liegen.

De afranseling stopte een moment.

Janusz dwong zijn hersens tot actie en vroeg: ‘Wie is hij?’

‘Een wiskundeleraar. Gearresteerd bij het verlaten van een Solidarność-vergadering. Dat maakt hem, per definitie, níét onschuldig.’

‘Weet hij iets?’

‘Dat is altijd de vraag bij een verhoor,’ antwoordde Dilecki. ‘Het is vaak een zoektocht naar nuttige informatie. Wat hij weet valt te bezien.’

Er hing een korte stilte in de lucht.

‘Al heeft een verhoor ook andere doeleinden. Het werkt afschrikwekkend voor wie niet wordt gemarteld. Het breekt het verzet bij mensen en maakt hen meer... gediensig.’

Nu begreep Janusz waarom hij hier was.

Dilecki keek hem doordringend aan. ‘Je haat me, nietwaar?’

Het had geen zin om te liegen. ‘Absoluut.’

‘Dat kan me niet schelen, maar ik wil dat je me vreest.’

Janusz begon te trillen op zijn benen.

De majoor verlegde zijn aandacht naar de gevangene en gebaarde. Een van de bewakers schopte het bankje omver, waardoor de geslagen man hard op de betonnen vloer viel. De polsen en enkels werden losgemaakt en het bloedende lichaam kromp ineen van de pijn. Er kwam echter nog steeds geen gejammer, geen woord over de lippen van de man.

Wat indruk maakte op Janusz.

Meer zelfs dan Dilecki’s angstzaaiërij.

Het gaf hem de moed om te vragen: ‘Wat wilt u van me?’

‘Hou je ogen en oren open en vertel mij wat je ziet, wat je hoort. Ik wil dat je alles rapporteert wat je te weten komt. Ik wil weten wie onze vrienden en vijanden zijn. We staan voor een geweldige crisis en hebben de hulp nodig van mensen zoals jij.’

‘Ik ben een onbeduidende burger.’

‘Dat maakt je tot de perfecte spion.’ Dilecki lachte. ‘En wie weet. Op een dag word je misschien een groot leider.’

Janusz had de argumenten gehoord van de aanstichters en voorstanders van de staat van beleg. Polen werd omringd door de USSR, Oost-Duitsland, Tsjecho-Slowakije, Oekraïne en Wit-Rusland, allemaal beheerst door het Sovjetregime. De staat van beleg zou zijn uitgeroepen om Polen te beschermen tegen een mogelijke militaire interventie door die Warschaupactlanden. Zoals in Hongarije in 1956 en Tsjecho-Slowakije in 1968, toen de Sovjet-Unie alle oppositie de kop indrukte. Maar

er was niemand die zulke onzin echt geloofde. Dit ging om machthebbers die aan de macht wilden blijven.

Communisme kon alleen bestaan dankzij onderdrukking.

Het Poolse communisme leek een vreemde mengeling van socialisme en fascisme, waarbij een kleine groep de rest van het land in zijn greep hield, samen met alle hulpbronnen, terwijl de overgrote meerderheid van het volk honger en armoede leed.

Het zwakke lichaam van de gevangene kromde zich op de vloer alsof de man een vreselijke aanval van artritis kreeg. Een van de bewakers schopte hem in de maag. Er schoot braaksel uit de mond van de man. De ene helft van Janusz wilde de gevangene dolgraag te hulp schieten. De andere helft wilde gewoon vluchten, alles doen of zeggen om weg te komen. Als een strenge schoolmeester ging Dilecki in tegen elke conclusie, elke verklaring, waardoor Janusz in een staat van verwarring bleef. Met zijn rug tegen de muur zei hij wat er van hem werd verwacht: 'Oké. Ik zal doen wat u vraagt.'

Dilecki vouwde zijn handen licht ineen en wierp hem een doordringende blik toe. 'Onthoud goed. Als je tegen me liegt, mij probeert te misleiden of je voor mij verschuilt, zul je ook vastgebonden op een bankje eindigen.' De dunne lippen krulden zich tot een flauwe glimlach. 'Maar genoeg dreigementen. Je maakt de juiste keus, kameraad. Zoals het volkslied verkondigt: Polen is niet verloren zolang wij leven.'

'Wat... de vreemde overmacht... ons ontnomen heeft, zullen wij... met de sabel... terugnemen.'

De woorden waren afkomstig van de gevangene, die op de vloer midden in zijn eigen braaksel lag. Gefolterd. Bloedend. En hij deed geen poging om de triomf in zijn stem te verhullen terwijl hij de tweede regel van het volkslied ten gehore bracht.

Heilige woorden voor elke Pool.

Woorden die Janusz niet zou vergeten.

HET HEDEN

1

Dinsdag 4 juni Brugge, België

Cotton Malone haatte het wanneer twee plus twee vijf was. Die veront- rustende uitkomst had zich tijdens zijn vorige carrière als Amerikaans geheim agent vaker wel dan niet voorgedaan. Noem het een beroeps- risico of gewoon dikke vette pech. Maakt niet uit. Een onberekenbaar element voorspelde nooit iets goeds.

Zoals nu.

Hij bevond zich in de Heilig Bloedbasiliek, zoals de Belgen haar noem- den; een plechtstatig twaalfde-eeuws gebouw dat een van de heiligste relikwieën in Europa huisvestte. De antieke kerk stond weggestopt in een hoek van het Burgplein, samengeperst tussen het oude stadhuis en een moderne winkelgalerij. Hij was naar Brugge gereisd voor de grootste Europese antiquarische boekenbeurs, die hij in het verleden meermaals had bezocht. Het was zelfs een favoriete bestemming. Niet alleen vanwe- ge zijn liefde voor de stad, maar ook het lekkerste dessert ter wereld.

Een dame blanche.

Vanille-ijs, overgoten met warme Belgische chocolade, voorzien van een toef slagroom. Het leek op wat ze in Amerika een sundae noemden. Een vrij normaal nagerecht. In tegenstelling tot hier. De Bruggelingen hadden de traktatie tot een kunst verheven. Elk café-restaurant had een eigen incarnatie van de witte dame, en vanavond na het diner zou hij er beslist nog een nemen.

Nu wachtte hij echter op een schouwspel waar hij nooit getuige van was geweest, maar waar hij wel over had gehoord. Vroeger gebeurde het slechts één keer per week. Tegenwoordig werd het elke dag uitgevoerd,

hetzij 's ochtends tussen halftwaalf en twaalf uur of 's middags tussen twee en vier, zo stond er op het informatiebord bij de ingang.

Het had zelfs een naam.

De Verering van het Kostbaar Bloed.

Volgens de legende was Christus' lichaam, na de kruisiging, toegevoerd aan Jozef van Arimathea. Met eerbiedige toewijding had hij het lichaam gewassen en al het bloed uit de wonden opgevangen in een heilige schaal of beker, die hij naar verluidt had doorgegeven aan zijn nakomelingen. Afhankelijk van welk verhaal men geloofde hadden druppels van dat bloed hun weg gevonden naar Brugge, hetzij in de twaalfde eeuw via Jeruzalem of Constantinopel in de dertiende.

Niemand wist welke versie waar was.

Maar het bloed van Christus was hier gebleven, nu en dan verborgen voor calvinisten, revolutionairen en invasiemachten. Pelgrims waren eeuwenlang naar de basiliek gekomen om het te zien, aangemoedigd door een veertiende-eeuwse pauselijke bul die een aflat verleende aan iedereen die voor de relikwie zou bidden. De hele geschiedenis was buitengewoon merkwaardig, omdat er in de Bijbel nergens stond vermeld dat het bloed van Jezus ooit was bewaard.

Toch had dat de gelovigen niet weerhouden.

De basiliek bestond uit twee kapellen. De onderste donker en romaans, de bovenste licht en gotisch. Ze waren tweemaal verwoest en telkens weer opgebouwd. Hij keek rond in de bovenkapel. Het hoge plafond van drie rijkversierde beuken leidde het oog automatisch hemelwaarts. De gouden stralen van de middagzon sijpelden naar binnen door imposante gebrandschilderde ramen. Boven hem strekte zich een elegant spits-tongewelf uit, net een omgekeerde boot, een en al verbluffend polychroom houtwerk. Een gebronsde, bolvormige kansel hing hoog aan een muur. Achter het met goud beladen altaar verrees een reeks wandschilderingen, rijk aan kleur, die toepasselijk het bloedvergieten van Christus verbeeldden. Toeristen vulden de rijen houten stoelen voor de communiebank, terwijl er nog meer rondsletterden om kiekjes te nemen.

Maar terugkomend op die rare optelsom van twee plus twee is vijf.

Het begon met drie mannen.

Anders dan de andere bezoekers. Jong en terughoudend, een paar dagen ongeschoren, met een strak, effen gezicht. Ook hun gelaatsuitdrukking verschilde van die van de mensen om hen heen, alsof ze met

een urgentere reden waren gekomen dan alleen de basiliek bezichtigen. Hun alertheid zat Cotton niet lekker. Er sprak een bepaalde spanning uit die deed vermoeden dat ze geen toeristen waren. Een laatste waarschuwingssignaal was hun strategische opstelling bij de buitenmuren van de kapel, hun aandacht meer gericht op elkaar dan op de gewijde omgeving.

Cotton keek op zijn horloge. Precies twee uur.

Er klonk een bel.

Showtime.

Achter de bogen van de zijbeuk opende een deur en kwam een priester tevoorschijn.

De verering nam een aanvang.

Een hoge geestelijke in gewaad droeg een rechthoekig glazen kistje, waarin de relikwie op een roodfluwelen kussen lag. De doorzichtige koker met het bloed zelf, opgedroogd in schapswol, was circa vijftien centimeter lang en vijf breed. Grotendeels bergkristal van Byzantijnse origine, de hals omwonden met gouddraad en de stoppen verzegeld met was. Het kokertje lag in een grotere glazen cilinder met gouden kronen versierd met engelen. Cotton had genoeg over de buitenste cilinder gelezen om te weten dat er een gegraveerde datum in Romeinse cijfers op stond.

3 mei 1388.

De priester liep plechtig door de kapel, zijn gezicht vervuld van vroomheid, naar wat bekendstond als de relikwietroon, een witmarmeren barokaltaar, bedekt met nog meer rood fluweel. Daar zette de geestelijke het glazen kistje voorzichtig op de verhoging, waarna hij in een stoel plaatsnam, klaar voor de gelovigen die bij de relikwie wilden bidden.

Maar niet voordat ze elk een donatie hadden gegeven.

Er vormde zich een wachtrij aan de linkerkant, waar een andere priester stond met een collecteschaal. Mensen legden euro's in de schaal alvorens het korte trapje te betreden om een paar momenten in stilte met de relikwie door te brengen. Cotton vroeg zich af wat er zou gebeuren als iemand geen munt gaf maar toch de relikwie wilde vereren. Zou die persoon worden geweigerd?

De drie amigo's hadden hun positie verlaten en bewogen zich, samen met alle anderen, van het hoofdschip naar de zijkapel. Een aantal kerk-

dienaren leidde de menigte in goede banen en maakte een sussend geluid naar mensen die te hard spraken. Foto's en video's, wijzen met vingers, bewonderend gapen en doneren was toegestaan.

Praten minder.

Een van de amigo's sloot aan in de rij voor de verering. De overige twee bleven achter bij de steenbogen en bekeken het schouwspel op afstand. Een groot rek met devotiekaarsen, waar in de paar honderd glazen houders veel vlammetjes flikkerden, scheidde de relikwietroon van de drom mensen. Enkele bezoekers ontstaken zelf een kaars, nadat ze, uiteraard, een munt in een metalen bakje hadden gedeponeed.

Mensen bleven een voor een naar de relikwie lopen, waar ze even een gebed prevelden en een kruisje sloegen. De twee achtergebleven amigo's hadden allebei een rugzak over hun schouder. Veel van de andere aanwezigen droegen er ook een, maar bij dit duo maakte het een verdachte indruk.

Cotton had als geheim agent bij de Magellan Billet twaalf jaar gewerkt voor Justitie, na een carrière in de marine en een periode als advocaat bij de JAG, het juristenkorps. Hij was na een vervroegde uittreding nu de eigenaar van een antiquarische boekhandel in Kopenhagen, hoewel hij zich nu en dan liet inhuren door overheden en inlichtingendiensten. Die freelanceopdrachten waren een mooie bijverdienste, maar hij was hier vandaag niet in die hoedanigheid. Hij kwam gewoon de basiliek bezichtigen. Blijkbaar op het verkeerde moment.

Er stond iets te gebeuren.

Elk instinct in zijn haast vijftigjarige lichaam zei dat het niets goeds zou zijn. Oude gewoontes waren moeilijk te doorbreken.

De amigo in de rij naderde de collecteschaal, liet er een munt in vallen en beklom de korte trap naar het marmeren altaar, waar de stoïcijnse priester de wacht hield. De andere twee deden hun rugzak af en ritsen ze open. Het gerinkel van alarmbellen in Cottons hoofd nam een schrillere toon aan. Hij kon de robot uit *Lost in Space*, de oude science-fictionserie, bijna horen tetteren. *Danger, Will Robinson!*

Eén amigo haalde een pistool uit zijn rugzak, terwijl de andere een soort metalen huls vasthield. De man trok een pin eruit en gooide de cilinder in de zijkapel.

Een granaat?

Er wolkte meteen rook op.

Nee.

Een afleidingsmanoeuvre.

Cottons gedachten werden wreed verstoord door het harde knallen van het pistool dat tweemaal in de lucht schoot. Pleisterkalk en houtsplinters regenden van het plafond. Er brak onmiddellijk paniek uit. Hij hoorde een vrouw gillen. Luid verheven stemmen. Nog meer gegil. Mensen drongen massaal naar de enige uitgang, een rijkgedecoreerde wenteltrap naar beneden. Misschien wel honderd bezoekers, allemaal op de vlucht, veroorzaakten een complete chaos.

Er galmde nog een schot.

Een dikke grijze rookwolk verspreidde zich in het schip en belemmerde het zicht op de zijkapel en de relikwie. Cotton drong zich door de menigte naar het rookgordijn. Door de toenemende nevel zag hij dat de amigo uit de wachtrij de priester aan de kant duwde. Nog een golf verontruste bezoekers vormde een haag tussen hem en de andere amigo's, die zich tegen de stroom in steeds verder bij hem verwijderden. Hij elleboogde zich voorwaarts terwijl de amigo's naar hun collega opschoven, die de glazen cilinder met het Heilig Bloed kapot-sloeg. De priester sprong naar het altaar, in een poging de diefstal te verhinderen, maar kreeg een vuist in zijn gezicht. De oudere man ging tegen de vlakke.

Wat was dit?

Een klassieke gewapende overval?

Daar had het alle schijn van.

En het verliep tot nu toe gesmeerd.

De drie amigo's bewogen zich naar de zijdeur, waaruit de priester voor het eerst was verschenen, die ongetwijfeld naar de achterste krochten van de basiliek voerde. En waarschijnlijk een andere uitgang. Wat betekende dat de overvallers hun huiswerk hadden gedaan.

Cotton drong zich langs de laatste paniekerige toeristen en stapte de zijkapel binnen. Hij had moeite met ademen, hoestte rookdeeltjes uit en voelde zijn ogen tranen. De priester was zijn eerste zorg, dus liep hij richting het altaar, waar de oudere man op de vloer lag.

‘Gaat het?’ vroeg hij.

De priester was versuft, zijn rechteroog rood en opgezwollen, maar hij klampte zich vast aan Cottons arm. ‘Moet het... terughalen.’

De drie amigo's waren verdwenen.

Er zou vast politie onderweg zijn. Iemand moest ze hebben gewaarschuwd. Maar ze zouden te laat komen om de dieven in de kraag te vatten, die elk moment konden opgaan in de drukke straten van Brugge.

Hij spoorde zichzelf aan tot actie.

Gedaan met toerist spelen.

‘Ik zal het terughalen.’

Eerste druk mei 2022

Oorspronkelijke titel *The Warsaw Protocol*

Oorspronkelijke uitgever Minotaur Books, New York

Copyright © 2019 by Steve Berry

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2022 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Gert-Jan Kramer

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Stephanie Frey / Trevillion Images

Opmaak binnenwerk V3-Services v.o.f.

ISBN 978 90 261 5469 0

ISBN e-book 978 90 261 5470 6

ISBN luisterboek 978 90 261 6060 8

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.